

на втором и третьем уровнях здравоохранения. Для сохранения жизнеспособности миокарда и скорейшего восстановления его функций необходимо минимизировать все факторы задержки начала адекватной реперфузионной терапии, начиная с догоспитального этапа и заканчивая катетеризационной лабораторией.

Если учесть, что служба скорой медицинской помощи большинства областей Украины имеет преобладающее число самостоятельно выезжающих фельдшерских бригад и не имеет также необходимого количества автомобилей типа С, проблема своевременной экстренной медицинской помощи на втором и третьем уровнях здравоохранения остается актуальной, требующей неотложного решения с учетом существующей экономической ситуации.

Ключевые слова: кардиоинтервенционное вмешательство, инфаркт миокарда, экстренная медицинская помощь, острый коронарный синдром.

ORGANIZATION OF CARDIO-INTERVENTIONAL IMPLEMENTATION IN THE POLTAVA REGION

Oksak G. A.

Abstract. In our time, the issue of heart disease is extremely important. Most often, myocardial infarction occurs in patients already diagnosed with ischemic heart disease. In the world for many years, it occupies a leading position – it takes millions of lives annually.

When treating patients who have a myocardial infarction, time is very important. To preserve the viability of the myocardium and to quickly restore its functions, it is necessary to minimize all factors of the delay of the beginning of adequate reperfusion therapy, from the pre-hospital phase to the catheterization laboratory.

The ambulance service should be clearly arranged in the work and always on the alert. Due to the lack of specially equipped vehicles, the transportation of patients in critical condition from remote regions to oblast centers is a big problem. Most of the transportation of sick and injured, carried out by the teams of ambulance.

Given that the ambulance service in most regions of Ukraine has a predominant number of self-visiting paramedic brigades and does not have the required number of C-type vehicles, the issue of timely emergency medical care at the second and third-level health care remains relevant, requiring an urgent decision taking into account the existing economic situation. Therefore, in order to fulfill the tasks of timely and qualitative provision of emergency medical care in urgent and critical conditions, there was a need for a number of organizational measures in the ambulance service.

In order to optimize the treatment of patients with acute coronary syndrome in 2012, a local protocol for the provision of emergency medical care to patients with acute coronary syndrome with ST segment elevation with the use of a pharmaco invasive reperfusion strategy was developed and implemented. The protocol defines the unique therapeutic tactics and logistics of the patient's movement, starting with the ambulance stage, hospital II level (city hospital, central district hospital) and ending with the catheterization laboratory of the regional clinical hospital, depending on the location of the patient with acute coronary syndrome with the rise of the segment ST and time of delivery it to the reperfusion center.

Key words: cardio-interventional, myocardial infarction, emergency medical aid, acute coronary syndrome.

Рецензент – проф. Голованова І. А.

Стаття надійшла 04.06.2019 року

DOI 10.29254/2077-4214-2019-2-2-151-227-231

УДК 351.72:347.73

Яремчук О. В.

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Львівський інститут медсестринства та лабораторної медицини ім. А. Крупинського (м. Львів)

210500@ukr.net

Вступ. Проблема фінансування завжди стояла в точці зору провідних науковців, особливо, коли це стосується сфери охорони здоров'я. Забезпечення її необхідним рівнем фінансових ресурсів для ефективного функціонування завжди було і на сьогодні залишається актуальним питанням. Останнім часом найпоширенішим питанням проведення реформ в досліджуваній галузі стала проблема нестачі фінансового забезпечення. Відповідно розробляється низка законопроектів, починаючи від створення додаткових бюджетних фондів і до проведення медичного страхування. Однак, досконалої моделі вирішення даної проблеми на сьогодні так і не розроблено. Тому особливості фінансового забезпечення реформування національної системи охорони здоров'я потребують детального дослідження.

Дослідженням проблеми фінансового забезпечення реформування національної системи охорони здоров'я займалися провідні вітчизняні та іноземні науковці, зокрема: Ю.Б. Іванов, Ю.В. Бережна, Д.О. Гомон, Ю.І. Чорнокнижна, Т.М. Котенко, В.Ф. Москаленко, І.В. Комарова, Т.М. Камінська та ін. Зважаючи на чималу кількість праць, присвячених даній проблематиці, все ж, вона потребує більш детального дослідження саме на сучасному етапі.

У статті досліджено основні проблеми фінансового забезпечення реформування національної системи охорони здоров'я, визначено роль фінансових ресурсів та їх рівень для повноцінного функціонування даної галузі. Проведено детальний аналіз фінансових витрати з бюджету на систему охорони здоров'я в Україні протягом 2012–2018 рр. Визначено осно-

Рис. 1. Напрямки реформування системи охорони здоров'я України. Джерело: складено автором на основі [1].

вні джерела фінансового забезпечення охорони здоров'я та напрямки їх використання. Досліджено сутність та необхідність реформування системи охорони здоров'я в Україні та суттєві зміни в фінансовій частині згідно Проекту Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції побудови нової національної системи охорони здоров'я України» від 14.07.2014 р. і Концепції розвитку системи фінансового забезпечення у сфері охорони здоров'я.

Метою статті є дослідження проблеми фінансового забезпечення реформування національної системи охорони здоров'я.

Об'єкт і методи дослідження. Об'єктом дослідження виступає національна система охорони здоров'я. При дослідженні використовувались такі методи: системного аналізу, методи наукового абстрагування та узагальнення, методи теоретичного узагальнення і порівняння, статистичні, графічні та синтезу.

Результати досліджень та їх обговорення. Сфері охорони здоров'я завжди приділялась особлива увага, адже саме вона забезпечує належний рівень життя та безпеки населення кожної країни. Однак, для того, щоб дана галузь ефективно функціонувала та розвивалась, необхідне належне фінансове забезпечення. Саме фінансові ресурси являються тою рушійною силою, яка допомагає наблизити вітчизняну систему охорони здоров'я до європейської. Адже, на сьогодні дана галузь характеризується двома дуже складними проблемами – нецільовим використанням коштів та їх нестачею.

Українська система охорони здоров'я через брак коштів із державного бюджету не може реалізувати безоплатну медицину. Хворі самостійно оплачують кожний візит до лікаря, купляють ліки та медичні засоби, а саме фінансування галузі не відповідає нормам ринкової економіки. Кошти із бюджету виділяються з урахуванням кількісних, а не якісних показників, наприклад, в розрахунку на кількість лікарняних ліжок. Крім того, недосконала система оплати праці медичного персоналу. В національній системі охорони здоров'я відсутня модель стимулів зниження витрат та вдосконалення якості медичного обслуговування.

Через брак коштів, в медичних закладах використовують застаріле обладнання, через що, хворий довше перебуває на стаціонарному лікуванні, що

призводить до збільшення витрат на таке лікування. Крім того, вагомим чинником зростання витрат в медицині являється неефективна первинна медична допомога, яка повинна лікувати близько 80% всіх захворювань. Однак, в Україні такі захворювання лікуються вузькоспеціалізованими лікарями.

Як бачимо, вітчизняна медична сфера характеризується низкою проблем, які можна вирішити через проведення ефективної реформи. І розпочати потрібно із фінансової частини. Адже, вирішення питання фінансування системи охорони здоров'я зможе розв'язати близько 80-90% всіх проблем. На рис. 1 подані напрями проведення реформи системи охорони здоров'я в Україні.

Як бачимо із **рисунку 1** першим кроком в реформі охорони здоров'я являється удосконалення фінансової політики. Так, відповідно до Проекту Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції побудови нової національної системи охорони здоров'я України» від 14.07.2014 р., реформування нової системи охорони здоров'я базується на багатоканальності фінансування [2]. В 2013 році затверджена Концепція розвитку системи фінансового забезпечення у сфері охорони здоров'я, яка врахувала всі норми та вимоги Європейської комісії, Світового банку та ряду інших міжнародних організацій [3]. Проте 4 березня 2015 року вона втратила чинність. Дана Концепція передбачала можливість різноманітних джерел формування фінансових ресурсів для фінансування національної медицини. Планується запровадити обов'язкове державне соціальне медичне страхування. Це дозволить збільшити фінансування медичних закладів та оновити застарілу техніку. Однак, для повного переходу на систему соціального страхування, необхідно виконати ряд умов:

- автономність керівників медичних закладів у розпорядженні коштами,
- фінансова стійкість медичних закладів,
- підвищення конкуренції в даній галузі.

Нова модель фінансування охорони здоров'я передбачає:

1. Зростання ефективності і результативності здійснення бюджетних видатків:

- фінансування за рівнями надання медичної допомоги,
- об'єднання фінансових ресурсів з метою ліквідації роздробленості та рівномірного їх розподілу,

- застосування методів домовленостей, шляхом запровадження договірних відносин між замовником і постачальником.

2. Забезпечення умов конкуренції:

- впровадження державно-приватного партнерства в медицині,
- розвиток приватного надання медичної допомоги.

3. Надання фінансової автономії закладам охорони здоров'я:

- самостійність у проведенні господарської діяльності,
- можливість самостійно отримувати кредитування,
- ефективно планування та управління закладів охорони здоров'я.

Проведення реформи охорони здоров'я для України є вкрай необхідним, усі норми прописані, однак на даний час вона реалізується документально, тобто вносяться зміни в нормативно-правову базу, і, окремі її пункти вже виконані. Проте, щоб на практиці реалізувати повністю ця реформу, в державі бракує фінансових ресурсів, хоча з кожним роком все більше виділяється коштів з державного бюджету на сферу охорони здоров'я (рис. 2).

З рисунку 2 бачимо, що в 2013–2019 роках видатки державного бюджету на охорону здоров'я збільшилися у 9,61 раза, тоді як видатки місцевих бюджетів на охорону здоров'я зросли тільки у 1,76 раза. Так, значне збільшення видатків державного бюджету на охорону здоров'я у 2017 році зумовлено спрямуванням значного обсягу бюджетних коштів на централізовані закупівлі ліків і медичних виробів через міжнародні організації. Незважаючи на відсутність стрімкої спрямованості до збільшення, до 2017 року частка видатків місцевих бюджетів на охорону здоров'я у загальних видатках зведеного бюджету на охорону здоров'я становила 82,32% і мала тенденцію до зростання. Така ситуація пов'язана із тим, що Бюджетним кодексом України за місцевими бюджетами закріплено проведення видатків, що забезпечують населення життєво необхідними суспільними благами та послугами, серед яких чільне місце посідає охорона здоров'я.

Починаючи із 2018 року, видатки із державного бюджету на охорону здоров'я зменшилися в порівнянні із попередніми роками, однак більше фінансове навантаження на медицину відбулось на місцеві бюджети. Це можна пояснити із проведенням реформи децентралізації, яка передбачає зосередження фінансових ресурсів і автономію прийняття рішень стосовно них на місцях.

Однак, зважаючи на не малі суми, які виділяються з бюджетів на медицину, все ж їх недостатньо для повноцінного проведення реформи охорони здоров'я. Проблема полягає в тому, що реформування планується проводити лише за рахунок бюджетних коштів, а їх, як бачимо, не достатньо. Саме недостатність коштів та нераціональне їх використання призвело низької якості наданих медичних послуг.

Рис. 2. Динаміка видатків на охорону здоров'я в розрізі ланок бюджетної системи України у 2013–2019 роках, млрд. грн. Джерело: складено автором на основі [4,5,6].

Отже, до основних проблем фінансового забезпечення реформування національної системи охорони здоров'я можна віднести:

- невідповідність державних гарантій на безоплатну медичну допомогу обсягам їх фінансового забезпечення;
- надмірна децентралізація та фрагментарність фінансових потоків;
- надмірні особисті витрати населення на отримання медичних послуг (40% від загального обсягу фінансування);
- недостатній рівень бюджетних коштів;
- нецільове використання бюджетних коштів, виділених для медицини;
- безвідповідальність головних розпорядників бюджетних коштів;
- недосконалість нормативно-правової бази в частині фінансування реформи національної системи охорони здоров'я;
- неефективне виконання функцій контролюючих органів;
- існування неформальних (тіньових) платежів населення за медичні послуги (10% від загального обсягу фінансування);
- неадекватні методи фінансування закладів охорони здоров'я;
- відсутність економічної мотивації для покращення діяльності працівників галузі охорони здоров'я.

Удосконалення механізмів державного фінансування та раціоналізація використання наявних ресурсів системи охорони здоров'я є, безумовно, вагомими інструментами забезпечення ефективності діяльності сфери охорони здоров'я та надання якісного медичного обслуговування населенню. Між тим, слід шукати ще й інші шляхи вирішення проблеми фінансування даної сфери [7].

Варто прийняти до уваги досвід країн Європейського Союзу, які вважають, що найвдалішим методом покращення фінансування сфери охорони здоров'я є відмова від лише бюджетного фінансування і запровадження моделі медичного страхування. Позитивним при такій моделі є своєчасні, періодичні та цільові внески, що, в свою чергу, допоможе зміцнити фінансову базу національної системи охорони здоров'я. Однак, в багатьох іноземних

країнах держава також бере активну участь в системі обов'язкового медичного страхування через бюджетні внески.

Отже, для того, щоб вирішити проблему із фінансуванням медицини, Україні необхідно:

- запровадити систему обов'язкового медичного страхування і скасувати бюджетне фінансування, або ж запровадити змішану модель фінансування, де будуть присутні обидві системи,

- запровадити механізми інноваційного фінансування медицини, наприклад використання коштів, отриманих від акцизних зборів, цільово на охорону здоров'я,

- створити Державний реєстр цін на лікарські засоби,

- розробити систему контролю за державними видатками на вітчизняну медицину за критерієм якості наданих послуг чи спожитих ліків, а не за кількісним показником звернень до лікаря,

- розвиток партнерських відносин між приватною медициною та державою,

- участь у грантах та міжнародних програмах, залучення донорів, інвесторів та міжнародних організацій до реформування вітчизняної медицини з ціллю збільшення фінансування [8].

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що на сьогодні, хоч і стартувала реформа медицини і деякі кроки вже зроблені, все ж в національній системі охорони здоров'я головними джерелами її фінансування залишаються бюджетні кошти – фінансові ресурси державного і місцевих бюджетів. Однак, вони не здатні забезпечити повноцінну та ефективну реалізацію реформи. Українська медицина відчуває гострий брак коштів, а це тягне за собою ряд інших проблем. Тому, для фінансування системи охорони здоров'я, яка б поєднувала в собі як бюджетне, так і позабюджетне забезпечення коштами.

Перспективи подальших досліджень полягають в розробці шляхів вдосконалення фінансового забезпечення реформування національної системи охорони здоров'я.

Література

1. Ivanov YuB, Berezhna YuV. Osoblyvosti finansovoho zabezpechennya sfery okhorony zdorov'ya v Ukraini. Efektyvna ekonomika [Internet]. 2014 [Vidvidano 2019 Ber. 19];11:11-4. Dostupno: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_11_14 [in Ukrainian].
2. Proekt Rozporyadzhennya KМУ «Pro skhvalennya Kontseptsiyi pobudovy novoyi natsional'noyi systemy okhorony zdorov'ya Ukrainy» [Internet]. 2014 [onovleno 2014 July 14; vidvidano 2019 Ber. 20]. Dostupno: <http://www.apteka.ua/article/299354> [in Ukrainian].
3. Rozporyadzhennya KМУ «Pro skhvalennya Kontseptsiyi rozvytku systemy finansovoho zabezpechennya u sferi okhorony zdorov'ya» [Internet]. 2013 [onovleno 2013; vidvidano 2019 Ber. 20]. Dostupno: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/776-2013-r> [in Ukrainian].
4. Ofitsiyyny sayt Derzhavnoyi kaznacheys'koyi sluzhby Ukrainy [Internet]. 2019 [vidvidano 2019 Ber. 22]. Dostupno: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index> [in Ukrainian].
5. Ofitsiyyny sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrainy [Internet]. 2019 [vidvidano 2019 Ber. 22]. Dostupno: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
6. Ofitsiyyny sayt Ministerstva finansiv Ukrainy [Internet]. 2019 [vidvidano 2019 Ber. 23]. Dostupno: <http://minfin.gov.ua> [in Ukrainian].
7. Homon DO. Problemy finansuvannya sfery okhorony zdorov'ya v Ukraini. Pivdenoukrayins'kyi pravnychy chasopys. 2014;3:124-6. [in Ukrainian].
8. Chornoknyzhna Yul. Problemy finansuvannya zakladiv okhorony zdorov'ya. Naukovi zapysky. 2014;12:11-3. [in Ukrainian].

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Яремчук О. В.

Резюме. Досліджено основні проблеми фінансового забезпечення реформування національної системи охорони здоров'я, визначено роль фінансових ресурсів та їх рівень для повноцінного функціонування даної галузі. Проведено детальний аналіз фінансових витрати з бюджету на систему охорони здоров'я в Україні протягом 2012–2018 рр. Визначено основні джерела фінансового забезпечення охорони здоров'я та напрямки їх використання. Досліджено сутність та необхідність реформування системи охорони здоров'я в Україні та суттєві зміни в фінансовій частині згідно Проекту Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції побудови нової національної системи охорони здоров'я України» від 14.07.2014 р. і Концепції розвитку системи фінансового забезпечення у сфері охорони здоров'я.

Ключові слова: фінансування системи охорони здоров'я, реформи системи охорони здоров'я, фінансові ресурси, проблеми фінансування, фінанси, фінансове забезпечення, витрати державного бюджету.

ПРОБЛЕМЫ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ РЕФОРМИРОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

Яремчук О. В.

Резюме. Исследованы основные проблемы финансового обеспечения реформирования национальной системы здравоохранения, определена роль финансовых ресурсов и их уровень для полноценного функционирования данной отрасли. Проведен детальный анализ финансовых расходы из бюджета на систему здравоохранения в Украине в 2012-2018 гг. Определены основные источники финансового обеспечения здравоохранения и направления их использования. Исследована сущность и необходимость реформирования системы здравоохранения в Украине и существенные изменения в финансовой части согласно Проекту Распоряжения КМУ «Об одобрении Концепции построения новой национальной системы здравоохранения Украины» от 14.07.2014 г. и Концепции развития системы финансового обеспечения в сфере здравоохранения.

Ключевые слова: финансирование системы здравоохранения, реформы системы здравоохранения, финансовые ресурсы, проблемы финансирования, финансы, финансовое обеспечение, расходы государственного бюджета.

PROBLEMS OF FINANCIAL PROVISION OF REFORM OF THE NATIONAL HEALTH SYSTEM

Yaremchuk O. V.

Abstract. The funding problem has always been in the perspective of leading scholars, especially when it comes to healthcare. Providing it with the necessary level of financial resources for efficient functioning has always been and still remains a topical issue. Recently, the most widespread issue of reform in the research area was the problem of lack of financial support. Accordingly, a number of draft laws are being developed, from the creation of additional budget funds to medical insurance. However, the perfect model for solving this problem has not yet been developed. Therefore, the peculiarities of financial support for the reform of the national health care system will require a detailed study.

The research of the problem of financial support for the reform of the national health system was carried out by leading domestic and foreign scientists, in particular: Yu.B. Ivanov, Yu.V. Berezhnaya, D.O. Gohon, Yu.I. Chornoknizhne, T.M. Kotenko, V.F. Moskalenko, IV Komarova, T.M. Kaminskaya and others. Considering the considerable number of works devoted to this problem, nevertheless, it requires a more detailed study at the present stage.

The main problems of financial support for the reform of the national health care system are investigated, the role of financial resources and their level for the proper functioning of this branch are determined. A detailed analysis of the financial expenditures from the budget for the health care system in Ukraine during 2012-2018 has been carried out. The main sources of financial provision of health care and directions of their use have been determined. The essence and necessity of reforming the health care system in Ukraine and significant changes in the financial part in accordance with the Draft CMU Resolution "On Approval of the Concept for the Construction of a New National Health Care System of Ukraine" of 07/14/2014 and the Concept of the Development of the Financial Security System in the Sphere Health Care.

Key words: financing of health care system, health system reform, financial resources, financing problems, finances, financial support, expenses of the state budget.

*Рецензент – проф. Голованова І. А.
Стаття надійшла 07.06.2019 року*